

MASARYKOVA UNIVERZITA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

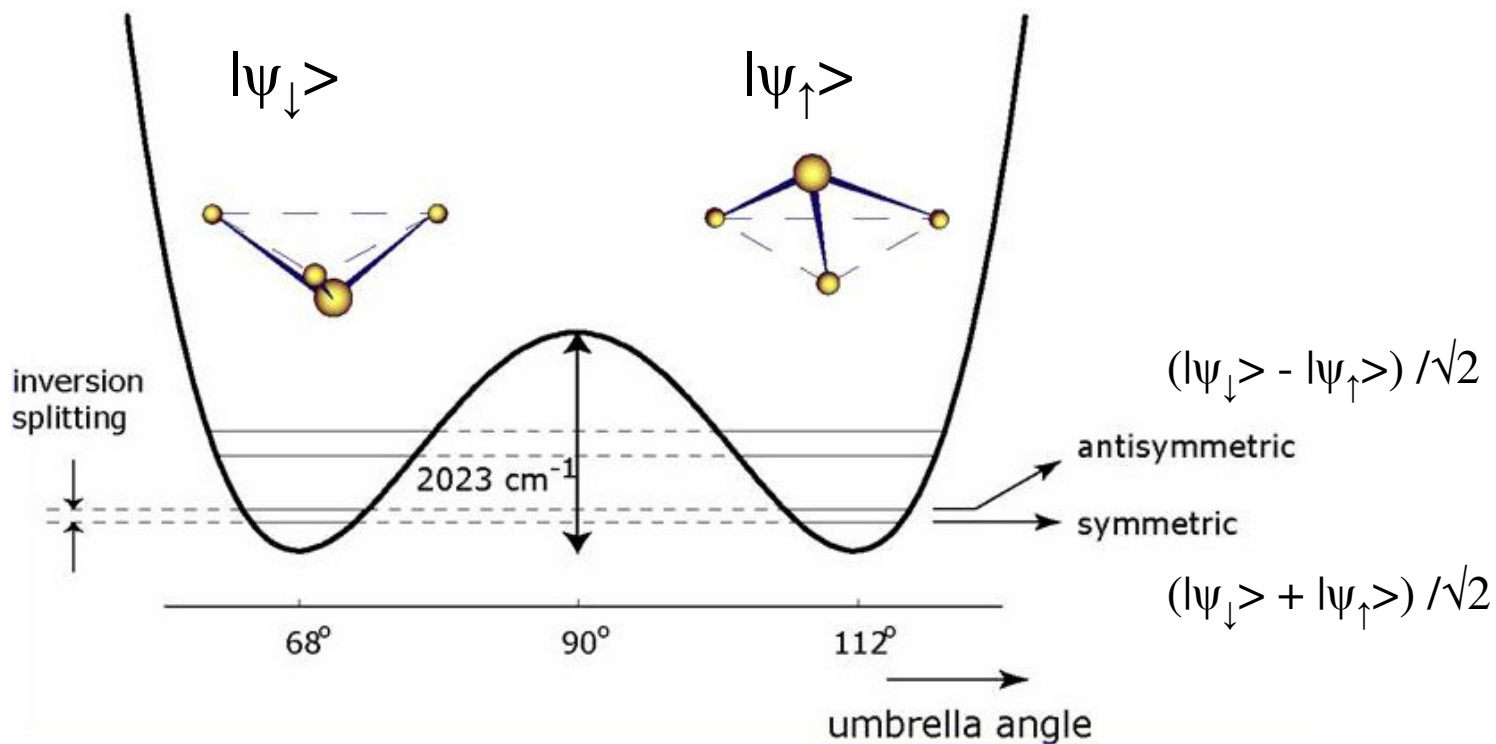
F4110

Čpavkový maser Gordona a Townese

Brno, 12.6. 2013

Jakub Rozbořil

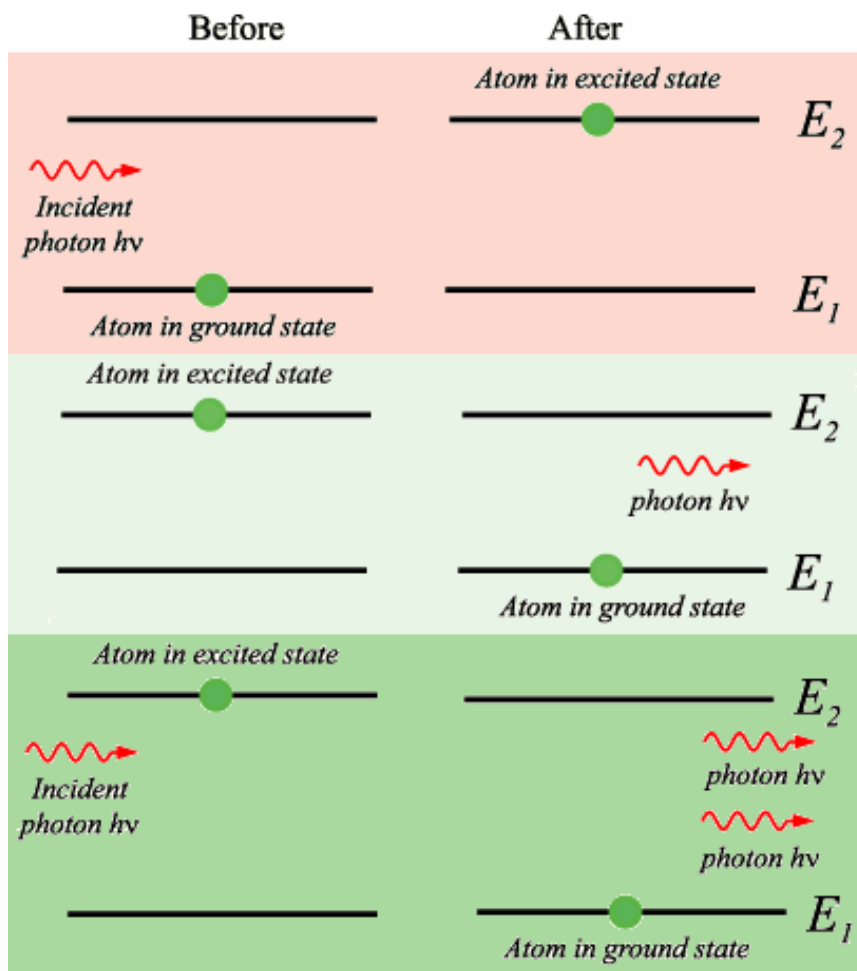
Čpavek jako dvouhladinový systém

Možnost tunelování vede k rozštěpení degenerovaných hladin z důvodu parity stavů.

Rozdíl energií rozštěpených hladin 0,79 cm⁻¹, odpovídající frekvence 23,8 GHz – mikrovlnná oblast

Dvouhladinový systém a elmg. záření

Absorpce

Spontánní emise

Stimulovaná emise

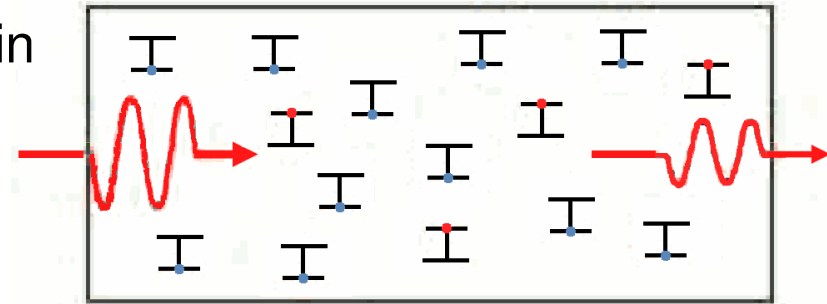
$$\frac{dI}{dt} = A_{ab} \cdot N_b - B_{ba} \cdot N_a \cdot I + B_{ab} \cdot N_b \cdot I \quad B_{ba} = B_{ab}$$

Zesílení světla stimulovanou emisí

$$\frac{dI}{dt} = A \cdot N_b + B \cdot (N_b - N_a) \cdot I - \left(\frac{dI}{dt} \right)_{\text{ztráty}}$$

V rovnovážném stavu se populace hladin řídí Boltzmannovým rozdělením

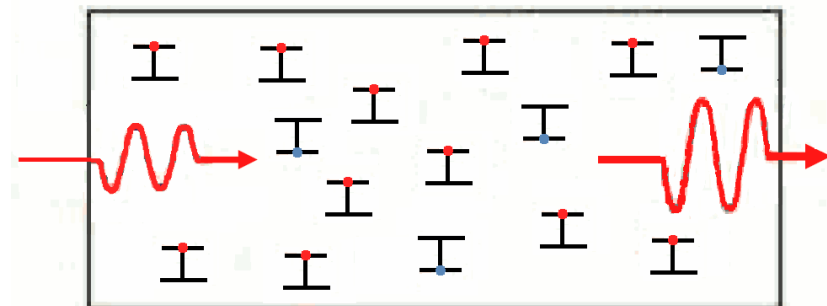
$$N_b = N_a \cdot e^{-\beta \Delta E}$$

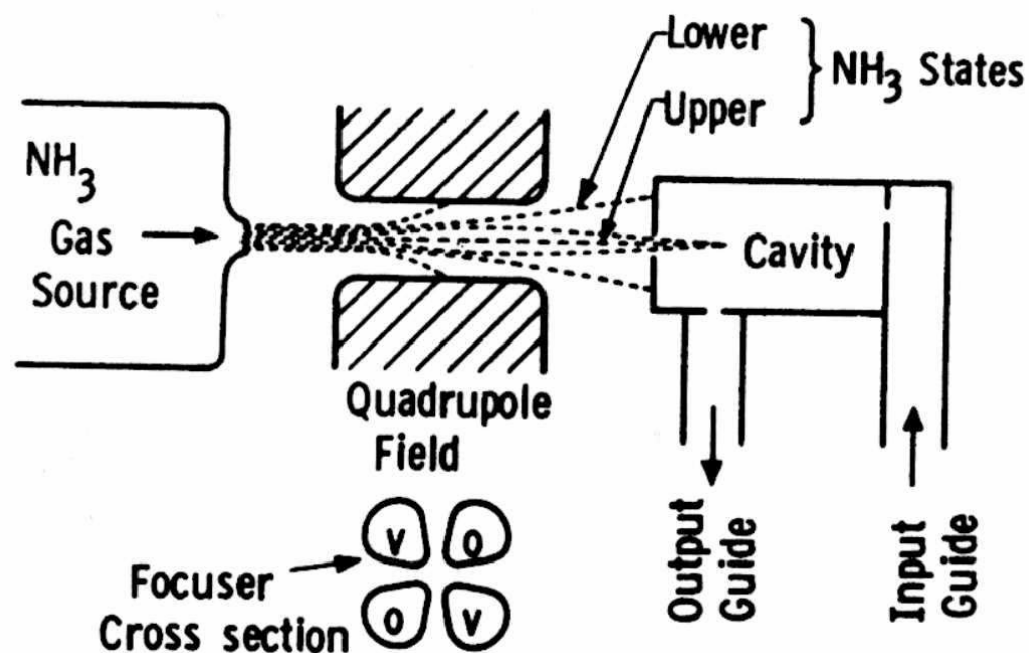
Převládá tedy absorpce a dochází ke snížení intenzity záření

Navozením inverzní populace, tj. $N_a < N_b$, převládne stimulovaná emise a dochází k zesílení.

Inverzní populaci je třeba obnovovat.

Konstrukce maseru - 1954

Zdroj dává směs molekul NH₃ se zhruba stejnou populací hladin

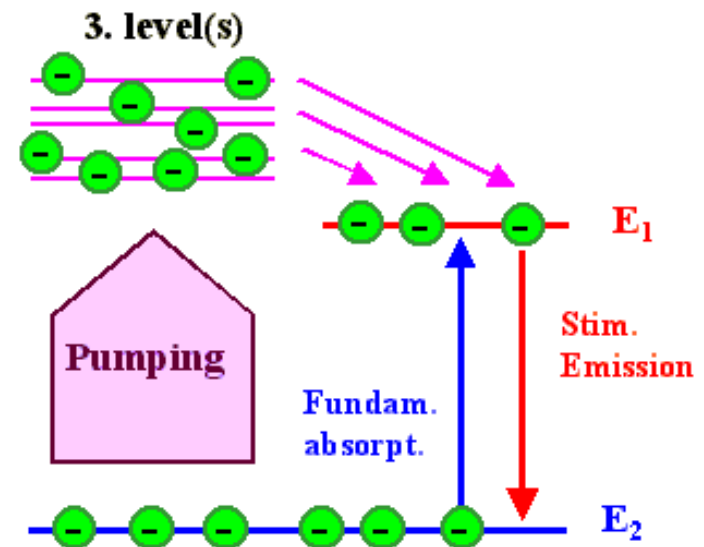
V nehomogenním poli kvadrupólových elektrod jsou molekuly v základním stavu vypuzeny

Inverzní populace v rezonátoru je udržována průtokově, klystron zajišťuje budící záření

Výsledky experimentu

- Zesílení mikrovlnného signálu
- Při průtoku nad kritickou hodnotou systém fungoval jako generátor, zářil i bez stimulace vnějším polem
- Velmi ostrá čára – šířka 2kHz při 23,8 GHz, záření koherentní
- Mimořádně malý šum
- Nobelova cena 1964

- Později přechod k trojhladinovému systému – snazší kontinuální provoz, průtok nahrazen čerpáním
- Odtud již vývoj pokračuje směrem k laserům

Děkuji za pozornost

